

Καὶ ὁ Δημ. Προκοπίου «Γαβριήλ, λέγει, Σμυρναῖος ἀνὴρ εἰδήμων τῆς Ἑλλην. γλώσσης καὶ τῶν ἱερῶν γραφῶν ἔμπειρος, θερμὸς ἔραστὴς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας καὶ τάξεως ἐσπούδαζε τὰς θείας γραφὰς καὶ τὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῆς ἐκκλησίας συγγράμματα, ἐξ ὧν ἀρνούμενος φιλοπόνως ψυχωφελεῖς διδασκαλίας, ἐδίδασκε μετὰ πολλοῦ ζήλου καὶ ἀγάπης τὸν Χριστεπώνυμον λαόν»¹. Ὁ Γαβριήλ κατὰ Ἀπρίλιον τοῦ 1771 ἐξελέγη Παλαιῶν Πατρῶν καὶ τῷ 1781 Οἴκουμενικὸς Πατριαρχης.

Γρηγόριος τὸ β'. (1771—1776).

Μετὰ τὸν Γαβριήλ, ἔλλείπει ἄλλων πηγῶν, θὰ ἀναγκασθῶμεν νὰ δεχθῶμεν μετὰ τοῦ Ἀραβαντινοῦ τὸν Γρηγόριον, τὸ β' ἀρχιερατεύσαντα μέχρι τοῦ 1776, ὅτε καὶ ἀπεβίωσε κατὰ τὸν αὐτὸν χρονογράφον.

[Ἱερόθεος (1776).

Παραδόξως κατὰ τὸ ἔτος 1776 ἀπαντῶμεν μητροπολίτην Ἰωαννίνων Ἱερόθεον²].

Παῖσιος (1776—1780).

Τὸν Παῖσιον ἀπαντῶμεν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1776³. φαίνεται δὲ ὅτι παρέτεινε τὴν ἀρχιερατείαν αὐτοῦ μέχρι τοῦ 1778 καὶ ὄχι μέχρι τοῦ 1777, ὡς γράφει ὁ Ἀλεξούδης, διότι εἰς τὸν ἐν Ἀραχωβίτση ναὸν τῶν ἁγίων Πέτρου καὶ Παύλου ἀναγινώσκομεν τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν: «ἱστορήθη ὁ Νάρθηκας κατὰ τὸ αψοῦν κατὰ μῆνα Μάρτιον ἀρχιερατεύοντος τοῦ κ. Παΐσιου»⁴, ἴσως δὲ καὶ πέραν τοῦ 1778, πιθανῶς μέχρι τοῦ 1780.

Μακάριος (1780—1799).

Κατὰ τὸν Ἀραβαντινὸν Μακάριος ὁ Γανοχωρίτης «φαίνεται ἀρχιερατεύσας τῷ 1789—1798». Κατὰ τὸν Ἀλεξούδην 1783—1799 καὶ κατὰ τὸν Μυστακίδην τῷ 1789—1795, ὅστις ἐπίσης σημειοῖ ὅτι ὁ Μακάριος ἔδρασε σχολεῖα. Ἐν τούτοις ἡμεῖς τὸν Μακάριον ἀπαντῶμεν μητροπολί-

¹) Σάθα, Μεσαίων. βιβλιοθήκη Τ. Γ', σελ. 482.

²) «Ἐκκλησ. Ἀλήθεια» ἔτος 8ον Τ. Η. 1887—1888 σελ. 218 πάντως ἐσφαλμένως ἀντεγράφη, διότι κατ' ἄλλην ἀνάγνωσιν τῆς αὐτῆς σημειώσεως ἀναφέρεται Παῖσιος.

³) «Ἐκκλησ. Ἀλήθεια», Η' 1887, σελ. 218.

⁴) Ἐπετηρὶς Βυζαντινῶν Σπουδῶν ἔτος Β' σελ. 328.

την Ἰωαννίνων ἀπὸ τοῦ 1781. Ἐν τῇ ἐν Χρυσοβίτῃ ἐκκλησίᾳ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ὑπάρχει ἡ ἀκόλουθος ἐπιγραφή: «Ἰστορήθη θ-
ναὸς οὗτος κατὰ τὸ 1781 κατὰ μῆνα Ἰούνιον 29 ἐπὶ τῆς ἀρχιερατείας
ἀγίου Ἰωαννίνων κ. Μακαρίου»¹, κατὰ δὲ τὸν Ἰωάννην Βελούδον τῷ
1786 ὁ Μακάριος ἦν Ἰωαννίνων². Ἀλλὰ καὶ τὸ 1787 ἐπὶ τῆς πα-
τριαρχείας Προκοπίου ὁ Μακάριος ἦν συνοδικὸς ὑπογράφων τὸ πρὸς
τὸν Παροναξίας Νεόφυτον πατριαρχικὸν γράμμα· ὥστε Ἀραβαντινὸς καὶ
Μυστακίδης σφάλλονται τοποθετοῦντες τὸν Μακάριον εἰς Ἰωάννινα μόνον
ἀπὸ τοῦ 1789.

Ὁ Μακάριος ἐπίσης κατὰ τὸ ἔτος 1797 ἦτο συνοδικός, λαβὼν μέρος
εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε' ³. Ἐπίσης ἐπιγραφή
ἐν τῇ μονῇ Βυλίζης Καλαρρυτιῶν ⁴ δηλοῖ ὅτι κατὰ τὸ 1797 μητροπο-
λίτης Ἰωαννίνων ἦν ὁ Μακάριος. Κατὰ Ἀπρίλιον τοῦ 1799 ὁ Μακάριος
μετετέθη εἰς τὴν μητρόπολιν Π. Πατρῶν, διότι ὁ σατράπης Ἰωαννίνων
(Ἀλῆ Πασσᾶς) ἐξεμάνη κατ' αὐτοῦ· Ὁ Καισάριος Νταπόντε λέγει περὶ
τοῦ Μακαρίου: «Κατὰ μὲν οὖν Ἰωαννίνων Μακαρίου ἐξεμάνη ὁ ἐκεῖ
δεινὸς σατράπης ἢ τύραννος καὶ τοῦτον ἀπαγαγεῖν ἐζητήσατο, τὰ Ἰωάν-
νινα τῷ Ἄρτις ὑπαγαγόντα. Τὸν δὲ Π. Πατρῶν οἱ Πατριεῖς ἐγκαλοῦν-
τες ἀπεπέμποντο. Πρὸς μὲν οὖν τῇ βίᾳ τοῦ δεινοῦ τυράννου τῶν
Ἰωαννίνων μὴ δυνάμενοι ἀντισχεῖν οἱ ἐνδημοῦντες ἐνταῦθα Ἀρχιερεῖς,
εὐθὺς σῶον ἀπολαβεῖν τὸν συνάδελφον ἐφρόντισαν, τὸν Εὐρίπου Ἱερό-
θεον Μητροπολίτην ἀναδείξαντες καὶ Ἐξαρχον καὶ Βασιλικὸν Τσαούσην
ἀποστείλαντες μετὰ ἱκετευτικῶν γραμμάτων παρέλαβον τὸν Μακάριον, χρή-
μασι πολλοῖς τὸ ζῆν ἀνταλλάξαντα.

Πρὸς δὲ τοὺς Πατριεῖς ἀντηγωνίζοντο ἀδίκους τὰς ἀναφορὰς αὐτῶν
ἀπελέγχοντες· ὡς δὲ ἐπέμενον καὶ πρὸς τοὺς κρατοῦντας κατίσχυον δια-
βάλλοντες τὸν αὐτοῖς Ἀρχιερέα καὶ πάντα τρόπον ἠρεμεῖν οὐκ ἤθελον
τὴν ὀργὴν τῶν κρατούντων ἐρεθίζοντες, ἵνα μὴ καί τι χεῖρον αὐτῷ ἐπι-
συμβῇ, ἐγνώσαν ἀποστῆναι καὶ τὸν ἀπὸ Ἰωαννίνων Μακάριον Μητρο-
πολίτην Π. Πατρῶν ἀνεδείξαντο» ⁵.

Ὁ Μακάριος τῷ 1806 ἐξελέγη Κυζίκου. ⁶

¹) Ἐνθα ἀνωτέρω.

²) Ἡ ἐν Βενετίᾳ Ἑλλην. ἀποικία.

³) «Ἐκκλησ. Ἀλήθεια» τόμος Β', σελ. 278.

⁴) «Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας», ἔτος Δ', σελ. 354.

⁵) Μεσαιων. βιβλιοθήκη Σάβα, τόμος Γ', σελ. 398.

⁶) Ἐν τινὶ ἐπιγραφῇ τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου ἐν τῇ Νήσῳ κατὰ τὸ ἔτος
1789 ἀναφέρεται Μητροπολίτης Ἰωαννίνων Γρηγόριος· μήπως ἡ ἀρχιερατεία τοῦ
Μακαρίου διεσπάσθη ἐν τῷ μεταξύ ἀρχιερατεύσαντος τοῦ Γρηγορίου καὶ πάλιν ἐπα-
νεβλήθη τοῦ Μακαρίου εἰς Ἰωάννινα;

Ἱεροθέος (1799 — 1810).

Περὶ τοῦ Ἱεροθέου ἀποβιώσαντος κατὰ τὸ ἔτος 1810 ἐν ἐκτάσει ἔγραψε Περικλῆς ὁ Ζερλέντης, ὥστε ἡμεῖς κρίνομεν περιττὸν νὰ ἐπαναλάβωμεν ἐνταῦθα τὰ αὐτὰ¹. Ἐπὶ τοῦ Ἱεροθέου ἐν ἔτει 1808 μηνὶ Ἰουνίῳ ὑπὸ τοῦ πατριαρχοῦ Γρηγορίου τοῦ Ε' τὸ δεύτερον πατριαρχεύοντος ἦνῶται ἡ μητρόπολις Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης μετὰ τῆς μητροπόλεως Ἰωαννίνων, κατ' αἰτησιν τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, μετὰ τινα ὅμως ἔτη ἐπανῆλθε καὶ πάλιν ἡ ἀρχαία τάξις². Ἐν τούτοις ὅλως ἀταλαιπωρήτως ὁ ἐλλόγιμος Ἡλίας Ἀλεξανδριδῆς δημοσιεύων ἀπὸ τινος εἰς τὴν «Ὁρθοδοξίαν» μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον «Πρόεδρος» «Τὸν Τόπον ἐπέχων»³, κατὰ τὰ ἔτη 1809—1813 θεωρεῖ τὴν μητροπόλιν Ἰωαννίνων μὴ ἔχουσαν ἀρχιερέα καὶ «ὁ Ἄρτης, λέγει, Ἱεροθέος (1809—1810) καὶ ὁ τούτου διάδοχος Γαβριήλ (1810—1813) ἐπεσκέπτοντο ἐξαρχικῶς, ἐκκλησιαστικῇ ἀδείᾳ, τὴν ἐπαρχίαν Ἰωαννίνων στερουμένην γνησίου ποιμένος καὶ ἐξετέλουν ἐν αὐτῇ πάντα τὰ γνησίου ποιμένος καθήκοντα καὶ Ἱερατικὰ χρέη» ἀτυχῶς οὕτω πάντοτε ἀταλαιπωρήτως γράφεται ἡ ἱστορία ἡμῶν.

Περὶ τοῦ Ἱεροθέου ἔχομεν νὰ προσθέσωμεν καὶ κάτι ἄλλο. Ὁ Π. Χιώτης εἰς τὰ «Ἱστορικά Ἀπομνημονεύματα Ἐπτανήσου»⁴ γράφει ὅτι ὁ Ἰωαννίνων Ἱεροθέος μετὰ δύο ἄλλων Ἀρχιερέων κατ' ἐντολὴν πατριαρχικὴν ἦλθεν εἰς Κερκύραν νὰ χειροτονήσῃ τὸν πρῶτον μητροπολίτην Κερκύρας· τέως πρωτόπαπαν Χαλικιόπουλον Μάντζαρον· πρὶν ὅμως χειροτονηθῆ οὗτος ἀπεβίωσεν ὑπέργηρος τῇ 3 Ἰουλίου 1799. Ἀντ' αὐτοῦ ἐξελέγη ὁ Πέτρος Βούλγαρης... ὁ Ἰωαννίνων ὅμως Ἱεροθέος ἀπὸ τῆς πρώτης ἀφίξεώς του ἐγλίχετο τῆς ἐπισκοπῆς καὶ συνήργησεν ἐν τῷ Πατριαρχείῳ Κων/πόλεως νὰ μὴ ἐκυρωθῆ ἡ ἐκλογὴ τοῦ Βούλγαρη διότι ἦτο ἐγγαμος... Καὶ οὗτος μὲν ἐπὶ τέλος παρητήθη τῆς ὑπεψηφιοῦτος, ὁ δὲ μητροπολίτης Ἰωαννίνων Ἱεροθέος ἀπέστειλεν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα τὸν διάκονόν του ἐνεργῶν νὰ λάβῃ τὴν ἐπισκοπὴν Κερκύρας ἀντὶ τοῦ παραιτηθέντος... Ἀλλ' ὅτε πάλιν τῇ 9 Φεβρ. 1800 ἐξελέγη Δωρόθεος ὁ Τσιγάλας, παροργισθεὶς ὁ Ἰωαννίνων Ἱεροθέος διὰ τὴν ψηφοφορίαν αὐθις ἐνήργει παρὰ τῷ Πατριαρχείῳ ὅπως ἀκυρωθῆ ἡ ἐκλογὴ... ἀλλ' ἀπέτυχε κτλ.

Τὰ αὐτὰ ἀναγράφει καὶ ὁ Σπυρίδων Κ. Παπαγεωργίου εἰς τὴν «Ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας Κερκύρας»⁵, ὅπου ἐσφαλμένως ἀντὶ Ἱεροθέου γράφει

¹) «Νέος Ποιμὴν» Πατριαρχ. Κωνσταντινουπόλεως, ἔτος Γ', τεῦχος Ζ' Ἐκκλησ. Ἀλήθεια» Τόμος Γ', σελ. 808.

²) «Νέος Ποιμὴν», ἐνθα ἀνωτέρω σελ. 409.

³) «Ὁρθοδοξία» ἔτος Β', τεύχ. 20, σελ. 344, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1927.

⁴) Τόμος 6ος ἐκδόσις 1887 σελ. 169.

Σελίς 125.

Δωροθέου. Ἄλλ' ἀμφιβάλλομεν ἂν τὰ περὶ Ἱεροθέου λεγόμενα εἶναι ἀληθῆ· ὁ Ἰωαννίνων Ἱερόθεος μόλις ἐκλεγείσῃ ἢ μᾶλλον μεταστειλῆς ἐξ Εὐρύππου εἰς Ἰωάννινα, ἐπαρχίαν μεγάλην καὶ πλουσιωτάτην, ἔχων ὑπ' αὐτὸν τόσας ἐπισκοπὰς εἶνε ζήτημα κατὰ πόσον ἐγλίχτο τῆς ἀρτισυστάτου μητροπόλεως Κερκύρας. Ἐάν ὁμως ἀναγνώσῃ τις τὸ καταχθόνιον ἐγγραφοῦν, τὸ ὁποῖον ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβυς τῆς Ρωσσίας Τομάρας ἔγραφε πρὸς τὴν Ἑπτανήσιον Γερουσίαν, καὶ τὸ ὁποῖον ἀμφότεροι οἱ ἱστορικοὶ ἀναφέρουσι, θὰ ἐννοήσῃ πόσον ἐπίβουλος ἦτο ἡ Ρωσικὴ διπλωματία, ἢ ἀείποτε δολία καὶ ἐχθρὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὥστε θὰ δυσκολευθῆ νὰ πιστεύσῃ ὅσα αὐτὸς κυρίως γράφει περὶ τοῦ Ἰωαννίνων Ἱεροθέου.

Οἱ Γραικοὶ τοῦ φαναρίου», λέγει μεταξὺ τῶσων ἄλλων κακοβούλων κατηγοριῶν ὁ δόλιος διπλωμάτης, «Ἱερωμένοι τε καὶ λαϊκοὶ εἶνε ψευδεῖς ἀδελφοὶ Σας καὶ ἐπίβουλοι φίλοι Σας», καὶ αὐτός, ὁ Ρῶσσος, ἦτο ὁ ἀληθὴς ἀδελφὸς καὶ εὐλικρινὴς φίλος τῶν Κερκυραίων!!!

Γαβριήλ (1810 — 1826)

Κατὰ τὸν Ἀραβαντινὸν ἡ οἰκογένεια τοῦ Γαβριήλ κατήγετο ἐκ Παραμυθίας, τοῦ Γεωργίου Γγάγκα ἀποικήσαντος εἰς Ἰωάννινα¹. Ὁ Γαβριήλ ἦν θεῖος τῆς πολυθρυλῆτου Κυρὰ Φροσύνης, εἶχε δὲ καὶ ἀδελφὸν κληρικὸν ὀνόματι Ἱερόθεον. Ὁ Γαβριήλ κατ' ἀρχὰς ἐξελέγη Γρεβενῶν, εἶτα Λαρίσης καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἱεροθέου Ἰωαννίνων.

Διπλωματικώτατος ἀρχιερεὺς ἠδυνήθη νὰ διατηρήσῃ τὴν θέσιν του, τυραννοῦντος τῆς Ἠπείρου τοῦ περιβοήτου Ἀλῆ Πασσᾶ. Οἱ χρόνοι τότε ἦσαν χαλεποί, οἱ δὲ ἀρχιερεῖς, κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ Σωτήρος ἡμῶν «φρόνιμοι ὡς ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἶ περιστραί», ἐποίμεινον ἐν μέσῳ τῆς σκληροτέρας δουλείας τὸν Χριστεπώνυμον λαὸν διερχόμενον διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος, ἵνα ἐξαγάγῳσιν αὐτὸν εἰς ἀναψυχὴν. Τὸν Γαβριήλ ὁ Ἀραβαντινὸς γράφει ἀρχιερατεύσαντα μέχρι τοῦ 1827 ὅτε καὶ ἔτελεύτησε. Τὸ αὐτὸ ἐπαναλαμβάνει καὶ ὁ Μυστακίδης ἀλλ' ἀμφότεροι σφαλονται. Ὁ Γαβριήλ ἀπεβίωσε τῷ 1826, εἰς διαδοχὴν δὲ αὐτοῦ ἐξελέγη κατ' Αὐγουστον τοῦ 1826 ὁ Νύσσης Βενέδικτος. Ὁ Ν. Γιαννόπουλος λέγει ὅτι ὁ Γαβριήλ ἐγένετο Ἰωαννίνων κατὰ τὸ ἔτος 1811, διότι κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ ἦν ἔτι Λαρίσης καὶ ὅτι κατὰ τὸ 1811 διεδέχθη αὐτὸν εἰς Λάρισσαν ὁ Πολύκαρπος.²

¹) Χρονογραφία Ἠπείρου Τ. Β' σελ. 265.

²) Ἐπετηρὴς Παρνασσοῦ ἔτος 4ον σελ. 278.

Βενέδικτος (1826 — 1830).

Ὁ Βενέδικτος, κατὰ τὸν Ἀραβαντινόν, Βυζάντιος τὴν πατρίδα, ἀπὸ Νύσσης κατ' Αὐγουστον τοῦ 1826 ἅμα τῷ θανάτῳ τοῦ Γαβριὴλ ἐξελέγη Ἰωαννίνων ¹. Περὶ τοῦ Βενεδίκτου λέγει ὁ Μυστακίδης ὅτι ἦτο φιλομαθῆς καὶ καλὸς τοῦς τρόπους· οὗτος εἰς τὸν προηγούμενον κατάλογόν του γράφει τὸ ἔτος 1828 ὡς μητροπολίτην Ἰωαννίνων τὸν Ἰγνάτιον παραπέμπων εἰς τὸν Ἰωάννην Λαμπρίδην. Ἄλλ' ὁ Ἰγνάτιος οὗτος τυγχάνει παντάπασιν ἄγνωστος ².

Ἰωακείμ (1830 — 1835).

Ὁ Ἰωακείμ ἐκ Μελενίκου καταγόμενος κατ' ἀρχὰς μὲν ἐξελέγη Φαναριοφερσαίων, εἶτα τὸν Νοέμβριον τοῦ 1822 Σόφιας καὶ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1830 Ἰωαννίνων. Κατὰ τι χειρόγραφον τῆς μονῆς Καστρίτης ὁ Ἰωακείμ «ἦτο πλούσιος κατὰ πολλὰ». Ὁ Μ. Παρανίκας τὸν λέγει «Γέροντα ἐλλόγιμον καὶ εὐσεβέστατον» ³. Τῷ 1835 ὁ Ἰωακείμ ἀπεμακρύνθη τῶν Ἰωαννίνων διὰ συνοδικῆς ἀποφάσεως, τῷ δὲ 1845 ἀπεβίωσεν ἐν Μελενίκῳ ⁴.

Ἰωακείμ ὁ ἀπὸ Δριϋνουπόλεως (1835 — 1838).

Ὁ Ἰωακείμ ἦν Χίτος χρηματίας κατ' ἀρχὰς ἀρχιδιάκονος τοῦ μητροπολίτου Ἰωαννίνων, ὃν καὶ διεδέχθη ἐπὶ τοῦ θρόνου. Δὲν διέμεινεν ὅμως ἐπὶ πολὺ εἰς Ἰωάννινα, διότι κατὰ τὸ 1838 διὰ συνοδικῆς ἀποφάσεως ἀπέστη τῆς ἐνεργοῦς ὑπηρεσίας. Τόσον περὶ τοῦ μητροπολίτου τούτου ὅσον καὶ περὶ τοῦ προκατόχου του καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ θὰ εἴμεθα σύντομοι, διότι ὁ ἐπιθυμῶν νὰ γνωρίσῃ αὐτοὺς ἐκτενέστερον δύναται νὰ ἀνατρέξῃ εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἰωαννίνων.

Ἰωαννίκιος (1838 — 1840).

Οὗτος ἀπὸ Ῥεθύμνης τῆς Κρήτης ἐξελέγη Ἰωαννίνων, ἀλλὰ καὶ τούτου ἡ ἀρχιερατεία ὑπῆρξε βραχεῖα.

¹) «Ἐκκλησ. Ἀλήθεια» Τ. Β', σελ. 329.

²) Ἀγαθοεργήματα Β'. 88.

³) Σχεδιάσμα, 52.

⁴) Ὁ Μελενίκου Λεόντιος ἐδημοσίευσεν εἰς τὰ ὑπ' ἀρ. 749 καὶ 750 φύλλα τῆς ἡμερῆδος «Ταχυδρόμος» (12 καὶ 13 Νοεμβρ. 1900) βιογραφίαν τοῦ πρώην Ἰωαννίνων Ἰωακείμ Μελενικίου (=Μελενικῆ), τὴν καταγωγὴν Χίου 1830—1835 καὶ 1840—1845. Ταῦτα κατὰ ἀνακοίνωσιν τοῦ πολυτίμου φίλου κ. Ξενοφ. Α. Σιδερίδου.

Ἰωακείμ τὸ β' (1840 — 1845).

Κατ' Ἀύγουστον τοῦ 1840 ὁ πρῶτον Ἰωαννίνων Ἰωακείμ ὁ Χῖος ἀποκατεστάθη εἰς τὸν θρόνον τοῦ ἀρχιερατεύσας μέχρις Ἀπριλίου 1845 ἐξ ἐξελέγη Κυζίκου ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον ὑψωθέντος Μελετίου. Κατὰ δὲ τὸ 1860 ἀνεδείχθη Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ὁ Ἰωακείμ ὁ Β', δις πατριαρχεύσας. Τούτου ἀνάστημα ἦτο ὁ μέγας ἐν Πατριαρχίαις καὶ σεπτὸς μου Γέροντας Ἰωακείμ ὁ Γ' διαδεχθεὶς τὸν Γέροντα αὐτοῦ Ἰωακείμ τὸν Β' ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ Θρόνου.

Ἰωαννίκιος (1845 — 1854).

Ὁ Ἰωαννίκιος κατήγετο ἐκ Μακρύνου ἐκ τῆς οἰκογενείας Ζάγκου, κατὰ τὸν Μυστακίδην, μαθητεύσας κατ' ἀρχὰς εἰς Νεγάδες παρὰ τῷ Ἀναστασίῳ Σακελαρίδῃ καὶ εἶτα ἐν Αἰγίνῃ παρὰ τῷ κλεινῷ Γενναδίῳ. Τῷ 1854 ἐπαύθη ἐκ τῆς μητροπόλεως Ἰωαννίνων, τῷ δὲ 1856 ἀνεδείχθη μητροπολίτης Κρήτης.

Παρθένιος (1854 — 1869).

Οὗτος προδιεασθεὶς κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1854 ἀπὸ Ἐρσεκίου κατήγετο ἐξ Ἡρακλείτσας τοῦ Μυριοφύτου. Τῷ 1869 μετετέθη εἰς Πελαγώνειον

Σωφρόνιος (1869 — 1889).

Σωφρόνιος ὁ Χρησιδῆς τῷ 1889 ἐξελέγη Θεσσαλονίκης.

Γρηγόριος (1889 — 1902).

Γρηγόριος ὁ Καλλίδης ὁ εὐσεβέστατος καὶ καλλιφωνότατος Ἰερέαρχος ὁ εἶτα Θεσσαλονίκης καὶ κατόπιν Ἡρακλείας.

Σωφρόνιος τὸ β' (1902 — 1906).

Γεράσιμος ὁ Τανταλίδης (1906 — 1910).

Γερβάσιος Ὁρολογᾶς (1910 — 1916).

Ἀπεβίωσε τῇ 31 Μαΐου 1914.

Σπυρίδων Βλάχος (1916 —).

Ὁ ἀπὸ Βελλᾶς καὶ Κονίτσας. Τὴν μακρὰν ποιμαντορίαν αὐτοῦ διέκοψεν ἐπὶ μικρὸν ἢ ἐκλογή τοῦ Ἀμασειᾶς Γερμανοῦ.

*) Ἐκκλησ. Ἀλήθεια, Τ. Β' σελ. 846.

Περὶ τῶν μητροπολιτῶν τούτων τῶν νεωτέρων θὰ ἀσχοληθῶμεν εἰς ἄλλην μελέτην μας ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κωδίκων τῆς μητροπόλεως Ἰωαννίνων.

Ὁμολογοῦμεν ὅτι μεθ' ὅσας τὰς προσπάθειάς ἡμῶν ὁ κατάλογος οὗτος τῶν ἐπισκόπων Ἰωαννίνων δὲν εἶναι τέλειος. Πολλὰ χάσματα αὐτοῦ εἰσέτι δὲν ἐπληρώθησαν καὶ πολλὰ ἀνακρίβειαι ἴσως εἰσεχώρησαν ἐν αὐτῷ, διὰ τοῦτο λίαν προσεχῶς ἐλπίζομεν νὰ ἐπανέλθωμεν ἐπ' αὐτοῦ ἀναμένοντες ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τὰς σημειώσεις ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἀγιοταφικοῦ Μετοχίου τοῦ πολυτίμου φίλου κ. Ξενοφῶντος Σιδερίδου.

Ἡ μητρόπολις Ἰωαννίνων παραδόξως ἀπ' ἀρχῆς τῆς συστάσεως αὐτῆς δὲν ἀπέκτησεν, ὡς θὰ ἐνόμιζέ τις, ἔξαιρετικὴν θέσιν μεταξὺ τῶν ἄλλων μητροπόλεων τοῦ Οἴκουμ. θρόνου· ἀνυψωθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδρονίκου Β'. ἐξ ἐπισκοπῆς εἰς μητρόπολιν ἐτάχθη εἰς τὴν πεντηκοστὴν τρίτην θέσιν, ἐν τῇ ὁποῖα ἐπὶ αἰῶνας παρέμεινε. Ἐνῶ δὲ ὁ Ναυπάκτου, ἂν καὶ πρωτῶς ἀπώλεσε τὴν ἐφ' ὅλης τῆς Παλαιᾶς Ἡπείρου ἐκκλησ. ὑπεροχὴν, διετήρησε τὸν τίτλον αὐτοῦ ὡς «Ἐξαρχος πάσης Αἰτωλίας», ὁ Ἰωαννίνων καθ' ὅλην τὴν βυζαντινὴν περίοδον ἐξηκολούθει νὰ εἶναι ἀπλοῦς ὑπέριμος ἄνευ οὐδενὸς ἑξαρχικοῦ τίτλου· ἐν τούτοις οἱ γράψαντες περὶ τῆς μητροπόλεως Ἰωαννίνων ἐπροθυμοποιήθησαν φιλοτιμούμενοι νὰ ἀποδώσωσιν αὐτῷ ὑπεροχὴν καὶ τίτλους τοὺς ὁποῖους ποτὲ δὲν εἶχε.

Οὕτω ὁ Ἀραβαντινὸς εὐρίσκει δυσεξήγητον διατί αἱ ἐπισκοπαὶ τῆς παλαιᾶς Ἡπείρου ἐποπτεύοντο ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας Ναυπάκτου, ἐνῶ ἀπὸ τῆς ἑκτης ἑκατονταετηρίδος ἔδρα τῆς Ἡπείρου ὑπῆρχεν ἡ Νικόπολις, καὶ ὁ Ἐπίσκοπος ἐδικαιοῦτο νὰ ἐποπτεύῃ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς ὅλης Ἡγεμονίας· καὶ νομίζει ὅτι ἔνεκα βαρβαρικῆς τινος ἐπιδρομῆς γενομένης περὶ τὸν θ'. αἰῶνα κατὰ τῆς Νικοπόλεως μειτέθη τότε ἡ Ἡγεμονικὴ ἔδρα εἰς Ἄρταν, καὶ ἐπειδὴ ἡ χώρα τῆς Ἀμφιλοχίας διετέλει ὑπὸ τὴν Ἐκκλησίαν Ναυπάκτου μὴ ἔχουσα ἰδίαν ἐπισκοπικὴν ἀρχήν¹⁾, συνεφελέκυσεν ἡ Ναυπάκτος ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν αὐτῆς ὅσας τὰς ἐπισκοπὰς τῆς παλαιᾶς Ἡπείρου μείναντος ξηροῦ τοῦ μητροπολιτικοῦ τίτλου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Νικοπόλεως. Καὶ ὅτε πάλιν τὰ Ἰωάννινα ὡς κεντρικωτέρα καὶ ἀξιολογωτέρα πόλις τῆς Ἡπείρου κατέστησαν ἔδρα τοῦ Ἡπειρωτικοῦ θέματος ἢ Ἡγεμονίας μετὰ τὴν παντελῆ καταστροφὴν τῆς Νικοπόλεως ὑπὸ τῶν Βουλγάρων τῷ 1035, τότε καὶ ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἰωαννίνων κατέστη μητρό-

¹⁾ Τούναντιον μάλιστα ἡ Ἄρτα πρὸ πολλοῦ ἀνεδείχθη εἰς ἐπισκοπὴν αὐτῶ γινώσκομεν ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ τὸν ἐπίσκοπον Ἄρτης Βασίλειον ὑπογράφοντα μετὰ τοῦ Ναυπάκτου Βασιλείου τὴν κατὰ τοῦ Παντευγένου ἀπόφασιν τῆς Ἐκκλησίας (Πατριακὴ βιβλιοθήκη ὑπὸ Ἰωάννου Σακελλίωνος, σελ. 317).

πολις και προσέλαβε τὸν ἐξαρχικὸν τίτλον, τὸν ὁποῖον ἡ Νικόπολις ἐδικαιούτο νὰ φέρῃ ὡς ἔδρα τοῦ 'Ηπειρωτ. θέματος ¹.

Ὁ δὲ Ν. Γ. Μυστακίδης λέγει καὶ αὐτὸς «τὰ 'Ιωάννινα 'Επισκοπὴ πρότερον πέμπη ὄντα ὑπὸ τὴν 'Αγιοτάτην Μητρόπολιν Νικοπόλεως, ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις ἐπὶ Βασιλείας 'Ανδρονίκου 1280 ἀνεδείχθη Μητρόπολις, ἐτιμήθη μὲ πολλὰς χάριτας καὶ τίτλον «ὁ 'Ιωαννίνων ὑπερτιμος καὶ 'Εξάρχος πάσης 'Ηπείρου καὶ Κερκύρας» μὲ δώδεκα ἐπισκόπους: τὸν Περιστερᾶς, τὸν Βελλᾶς, τὸν Ἐυροίας καὶ Σωρείας, τὸν Φωτικῆς, τὸν Δρυϊνουπόλεως (γράφει 'Αδριανουπόλεως), τὸν Κοζύλης καὶ Νικοπόλεως, τὸν Ἐλαίας καὶ Πάργας, τὸν Κερκύρας καὶ Λευκάδος» !!!

Καὶ ὅμως ταῦτα πάντα τὰ ὑπὸ 'Αραβαντινοῦ καὶ Μυστακίδου λεγόμενα εἶνε ἀσύστατα καὶ ἀνιστόρητα ἀταλαιπωρήτως ὅλως γραφέντα. Θὰ ἦτο ἔργον μακρὸν καὶ ἀνιαρὸν νὰ ἀναιρέσωμεν μίαν πρὸς μίαν πάσας τὰς ἀνακριθείας ταύτας, ἀλλ' εἶνε ἀνάγκη ὅπως ἀπαξ διὰ παντός καταστήσωμεν πλέον αὐτὰ ἀχρηστα, ἵνα μὴ παραπλανῶσι τοὺς θέλοντας νὰ μελετῶσι τὴν 'Ηπειρωτικὴν 'Ιστορίαν.

Καὶ ἐν πρώτοις διακηρύττομεν ὅτι οὐδέποτε ἡ 'Αρτα ὑπῆρξεν ἔδρα τοῦ 'Ηγεμόνος τῆς Νικοπόλεως. Ὁ στρατηγὸς Νικοπόλεως περὶ τὰ τέλη τοῦ θ' ἢ ἀρχὰς τοῦ ι' αἰῶνος ἢ καὶ βραδύτερον μὴ δυνάμενος νὰ διαμένῃ εἰς Νικόπολιν, ὡς ἐκ τοῦ ἐπισημοῦς τῶν τειχῶν αὐτῆς, μετέφερε τὴν ἔδραν αὐτοῦ εἰς *Ναύπακτον*, πόλιν ὀχυρὰν καὶ παραθαλασσίαν. Ὁ δὲ Μητροπολίτης Ναυπάκτου, ὡς ἦτο ἐπόμενος, ἀντικατέστησε τὸν Νικοπόλεως καὶ ἀπέκτησεν ὑπεροχὴν ἐφ' ὄλων τῶν ἐπισκόπων τῆς 'Ηπείρου. Ἡ 'Αρτα κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἴσως δὲν εἶχεν ἔτι κτισθῆ. Οὐδ' ἀληθεύει ἐπίσης τὸ ὑπὸ τοῦ 'Αραβαντινοῦ καὶ τοῦ Μυστακίδου λεγόμενον ὅτι τὰ 'Ιωάννινα ἀπέβησαν ἔδρα τοῦ 'Ηγεμόνος τῆς Νικοπόλεως μετὰ τὴν καταστροφὴν αὐτῶν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων τῷ 1035. Οὐδὲ προσέλαβέ ποτε ὁ 'Ιωαννίνων τὸν ἐξαρχικὸν τίτλον τοῦ Νικοπόλεως, οὐδ' ἐπευφημήθη ποτὲ ὡς ἐξάρχος Κερκύρας καὶ 'Ηπείρου καθ' ὅλην τὴν βυζαντινὴν περίοδον. Τὸν τίτλον τοῦ ἐξάρχου Κερκύρας προσέλαβε μόνον μετὰ τὴν ἄλωσιν, καὶ δὴ εἰς μεταγενεστέρους χρόνους. Οὔτε ὁ Οὐίλλιαμ Μύλλερ, ὡς εἶδομεν, εὐρηται ἐν τῇ ἀκριθείᾳ φρονῶν ὅτι ὁ τίτλος οὗτος λίαν ἐνωρὶς ὑπὸ τῶν βυζαντινῶν αυτοκρατόρων ἐδωρήθη τῇ μητροπόλει 'Ιωαννίνων· ἀλλ' οὔτε ὁ Μουστοξύδης ὅστις νομίζει ὅτι ὑπὸ τοῦ 'Ανδρονίκου τοῦ αυτοκράτορος ἀπενεμήθη εἰς τὸν 'Ιωαννίνων ἡ ἐπιγραφὴ ἐξάρχου Κερκύρας ². Οὔτε οἱ δεχόμενοι ὅτι περὶ τῷ 1394 ὁ 'Ιωαννίνων προσέλαβε τὸν τίτλον τοῦτον, ὡς

¹) Χρονογραφία 'Ηπείρου Β, 232.

²) «Ἑλληνομνημῶν» σελ. 471, ὑπόσημ. 15.

καὶ ἡμεῖς ἐν ἀρχῇ τῆς μελέτης ἡμῶν ἐδέχθημεν ¹. 'Επιμελέστερον ἐρευνήσαντες δὲν εὔρομεν οὐδὲ ἐν πατριαρχικὸν ἔγγραφον τιτλοφοροῦν τὸν 'Ιωαννίνων "Ἐξαρχον Κερκύρας εἰς ἀρχαιοτέρας ἐποχάς.

'Ο τίτλος τὸν ὁποῖον σήμερον ἔχει ὁ 'Ιωαννίνων ὡς "Ἐξαρχος πάσης 'Ηπείρου ἐδώροφωρήθη αὐτῷ πολὺ βραδύτερον, μόλις κατὰ Μάρτιον τοῦ 1844, ὅτε ἡ μητρόπολις αὕτη ἀνυψώθη εἰς τὸν Γ' θρόνον «διὰ τὸ εἶναι ταύτην καθέδραν ὑπερτάτης 'Ηγεμονίας καὶ Κέντρον πολιτικῆς Κυβερνήσεως τῆς 'Ηπείρου ἀπάσης» ². Οὐδ' ἀληθεύει ἐπίσης τὸ ὑπὸ τοῦ 'Αραβαντινοῦ λεγόμενον ³ ὅτι ὁ 'Ιωαννίνων κατεῖχε μέχρι τοῦ 1842 τὸν ΝΓ βαθμόν, ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους τούτου ὅτε προσηρτήθη εἰς τὰ 'Ιωάννινα καὶ ἡ Βελλὰ ἀνυψώθη εἰς ΙΓ'. 'Ἐν τῷ Συνταγματικῷ τοῦ Πατριάρχου 'Ιεροσολύμων Χρυσάνθου ὁ 'Ιωαννίνων κατέχει τὴν ΛΑ' θέσιν. Βραδύτερον ἀνυψώθη εἰς τὴν ΙΕ' θέσιν καὶ ἀπὸ τοῦ 1842 εἰς τὸν ΙΓ' θρόνον. Σήμερον ὁ 'Ιωαννίνων κατέχει ἐν τῷ Συνταγματικῷ τὸν ΙΒ' θρόνον.

'Υπὸ τὸν Μητροπολίτην 'Ιωαννίνων ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἀνυψώσεως αὐτοῦ ἐτέλουν κατ' ἀρχάς μὲν ὁ Δρυϊνουπόλεως ⁴ καὶ ὁ Βελλᾶς ⁵ καὶ ἔπειτα ὁ Βουθρωτοῦ ⁶ καὶ ὁ Χειμάρρας ⁷, πρότερον διατελοῦντες ὑπὸ τοὺς Βενετούς. Αὗται ἦσαν αἱ μόναι ἐπισκοπαὶ τοῦ 'Ιωαννίνων ⁸. 'Ομολογουμένως δὲ οὐδέποτε διετέλεσαν ὑπὸ τὸν 'Ιωαννίνων ὁ Φοινίκης, ὁ Περιστεραῶς, ὁ 'Αγχιάσμου, ὁ Εὐροίας, ὁ Φωτικῆς, ὁ 'Ελαίας καὶ Πάργας, ὁ Κοζύλης καὶ Νικοπόλεως.

'Επισκοπὴν Περιστεραῶς οὐδέποτε εἶδομεν ἐν 'Ηπείρῳ, μόνον ἐπισκόπους φέροντας τὸν τίτλον τοῦτον ἀπαντῶμεν ὡς βοηθοὺς τοῦ μητρο-

¹) Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Αἱ 'Επαρχίαι τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τοὺς μέσους χρόνους. «'Εκκλησία» ἀρ. 31—33 σελ. 233.

²) 'Επαρχιακαὶ 'Εκκλησιαὶ Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ Ι. Σοκολῶφ 1905, σελ. 127—138.

³) Χρονογραφία 'Ηπείρου Τ. Β', σελ. 237.

⁴) 'Η Δρυϊνούπολις ἀπὸ τοῦ 1836 προήχθη εἰς μητρόπολιν. «'Εκκλησ. 'Αλήθεια» Τ. Β', σελ. 331.

⁵) 'Η ἐπισκοπὴ Βελλᾶς ἀπὸ τοῦ 1834 ἀνυψώθη εἰς μητρόπολιν, συνενωθείσα δὲ κατὰ τῷ 1842 μετὰ τῆς μητροπόλεως 'Ιωαννίνων ἐπανῆλθε τῷ 1860 εἰς τὴν προτέραν θέσιν τῆς. «'Εκκλησ. 'Αλήθεια» Τ. Β', σελ. 483.

⁶) Βουθρωτοῦ κατ' ἀρχάς, Βουθρωτοῦ καὶ Γλυκέος μετὰ ταῦτα καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος Παραμυθίας ὑπὸ τὸν 'Ιωαννίνων κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας ὑποκαίμενος' ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1895 ἐπὶ τῆς πατριαρχείας 'Ανθίμου τοῦ ἐν Παραμυθίᾳ ἐπισκοπεύσαντος ἐχειραφετήθη ἀνυψωθείσα εἰς μητρόπολιν.

⁷) Χειμάρρα. Ἡ 'Επισκοπὴ Χειμάρρας πιθανῶς ἀντικαταστήσασα τὴν τῆς 'Αγχιάσμου ἀναφαίνεται κατὰ τὰς ἀρχάς τοῦ δεκάτου αἰῶνος καὶ ἀπὸ τοῦ 1830 προσηρτήθη εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Δρυϊνουπόλεως.

⁸) Κατὰ τὸ 1605 ἀπαντῶμεν ἐπίσκοπον Ζαγορίου «'Εκκλησ. 'Αλήθεια» 1912 σελ. 364. 'Αγνοοῦμεν ἂν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τὸ Ζαγόριον τῶν 'Ιωαννίνων εἶχεν ἰδιαίτερον ἐπίσκοπον.

πολίτου Ἰωαννίνων, Σκοπίων, Λαρίσης και Μιτυλήνης, και δὴ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 10^{ου} αἰῶνος¹. Ἐπισκοπὴν Περιστερᾶς ἀπαντῶμεν μόνον ὑπὸ τὸν Λαρίσης εἰς ἀρχαιοτέρους χρόνους.

Αἱ ἐπισκοπαὶ Φοινίκης, Ἀγχιάσμου, Εὐβοίας και Φωτικῆς εἶχον ἐκλείπει πρὸ ἑκατονταετηρίδων ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἀπὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὄριζοντος τῆς Ἡπειρωτικῆς χώρας, καθ' ἡμᾶς πολὺ πρὶν εἶτι κτισθῶσι τὰ Ἰωάννινα. Ἡ Κέρκυρα ἀπὸ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀποτελοῦσα μέρος τῆς Ἐκκλησίας παλαιᾶς Ἡπείρου και τελοῦσα ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Νικοπόλεως μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς πρωτευούσης, ὅτε ἐπὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ ἀπετελέσθη τὸ θέμα τῆς Κεφαλληνίας, ὑπήχθη ἐκκλησιαστικῶς ὑπὸ τὸν Κεφαλληνίας, μόνον δὲ περὶ τὸ 940 ἐχειραφετήθη ἀναδειχθεῖσα ἀρχιεπισκοπὴ και βραδύτερον μητρόπολις και μόνον περὶ τῷ 1267, ὅτε ὑπὸ τῶν καταλαβόντων τὴν Νῆσον Ἀνδραγαυῶν κατηγορήθη ἡ ὁρθόδοξος μητρόπολις, ὑπήχθη ὑπὸ τὴν ψιλὴν πνευματικὴν ἐξάρτησιν τοῦ Ἰωαννίνων.

Ὁ Κοζύλης ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ δεκάτου αἰῶνος φαινόμενος ὑπέκειτο κατ' ἀρχάς, ὡς και ὁ Ἰωαννίνων, ὑπὸ τὸν ἀρχιεπίσκοπον Βουλγαρίας κατόπιν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων ὑπήγετο εἰς τοὺς Φράγκους και μόνον τῷ 1363 ὁ Κοζύλης και Χειμάρρας Φρὰ Νικόλαος ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Καλλίστου ὑπήγαγεν αὐτὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως². Οὐδέποτε δὲ ὑπῆρξεν ἐπισκοπὴ Κοζύλης και Νικοπόλεως, διότι ἡ Νικόπολις ὑπαχθεῖσα ὑπὸ τὸν Ναυπάκτου ἀπὸ τοῦ δεκάτου αἰῶνος και κατόπιν τέλεον ἐρημωθεῖσα δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχη οὔτε μητροπολίτην οὔτε ἐπίσκοπον· και μόνον Λατῖνοι ἐπίσκοποι *in partibus* ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ Lequien δώδεκα ἀπὸ τοῦ 1390—1327.³

Ἄλλ' οὔτε Ἐπισκοπὴ Ἐλαίας και Πάργας ὑπῆρξε ποτέ· ὁ φιλόπονος και φιλομαθὴς φίλος κ. Ν. Γ. Μυστακίδης πολλάκις θέλων νὰ παρουσιάσῃ κατὶ νέον, καθίσταται ἀληθῶς παραδοξολόγος· πλάττει ὀλόκληρον ἱστορίαν και δημιουργεῖ ἐπισκόπους δι' ἀνύπαρκτον ἐπισκοπὴν Ἐλαίας και Πάργας. Ἄν μᾶς ὑπεδείκνυε τὰς πηγὰς θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἐξακριβώσωσεν αὐτάς· ἀλλ' εἰς ἀπλᾶς παραδόσεις, τοῦτ' αὐτὸ μυθεύματα, οὐδέποτε παρέσομεν προσοχὴν, διότι θὰ μᾶς ἀπεμάκρυνον πολὺ τοῦ ἱστορικοῦ

¹) «Ἐκκλησ. Ἀλήθεια» ΚΑ' σελ. 53 «Ἐκκλησ. Ἀλήθεια» Β' σελ. 331. «Ἐκκλησ. Ἀλήθεια» Γ' 589, 620, 631.

²) Miklosich-Müller, Acta et Diplomata T. A. σελ. 171.

³) «Ἐκκλησία» 22 Ἰουλίου 1927 ἀρ. 31—32 σελ. 223 ἡμέτερον ἀρθρον «Ἡ Ἐκκλησία Αἰτωλίας και Ἀκαρνανίας».

ἐδάφους τοῦ ἀσφαλοῦς και ἀκλονήτου, ἐφ' οὗ πάντοτε ἐδράζομεν τὰς ἱστορικὰς ἡμῶν μελέτας.¹

'Επισφαγίζοντες τὴν μελέτην ἡμῶν περὶ τῆς ἐκκλησίας τῶν 'Ιωαννίνων προσθέτομεν ὅτι πέντε μητροπολίται αὐτῆς ἀνυψώθησαν ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ἀναδειχθέντες ἀντάξιοι τῆς μεγάλης ταύτης τιμῆς. Καὶ ὅτι οἱ πλείστοι τῶν Μητροπολιτῶν τῆς 'Ηπειρωτικῆς πρωτεύουσας ἦσαν 'Ηπειρώται, ὡς και ὁ νῦν ἀρχιερατεύων Σπυριδῶν Βλάχος.

'Ἐν Ἀθήνῃ Πάργας τῇ 1 Σεπτεμβρίου 1927.

¹⁾ Ὁ κ. Μυστακίδης ἰδοὺ τί λέγει περὶ 'Ελαίας. «'Ελαίας 'Επισκοπὴ ἐν τῇ Θεσπρωτίᾳ. 'Η 'Ελαία ἦν πόλις και πρωτεύουσα τῆς 'Ελαιάτιδος ἡμαρτε ἐπὶ Ρωμαίων και Βυζαντινῶν. Ὑπῆρχεν 'Επισκοπικὸς θρόνος ὅστις ἔφερε 'Εκκλησι. τιτλολογίαν ὁ 'Ελαίας κτλ. σώζονται ἐν αὐτῇ ἐρείπια ἀξια θαυμασμοῦ, νῦν δὲ κόμη ταπεινὴ Καστρί και ἐρημόκαστρον παράλιον μεταξὺ Φαναρίου και Πάργας (!!!).

'Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐπὶ Βυζαντινῶν ὑπῆρχεν 'Επισκοπικὸς θρόνος ἡ πόλις αὕτη διεστήρει τὸ ὄνομά της ἐπὶ πολὺν καιρὸν ὡς και ἡ 'Επισκοπὴ 'Αετοῦ τῆς Αἰτωλοκαρνανίας ὑποκειμένη τῇ Ἄρτης και Ναυπάκτου και μάλιστα κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ σωτηρίου κηρύγματος ἠγείροντο αὐτόθι μνημεῖα ἐπιτύμβια, ἐν οἷς ἐνταφιάζοντο μετὰ τῶν κοσμημάτων και ἔθετον ἐντὸς τοῦ τάφου κανδήλια ἀναμμένα και ἐστόλιζον οἱ συγγενεῖς και φίλοι ὀλόγυρα τοὺς τάφους με ἄνθη διάφορα κτλ. Πολλὰ μάρμαρα ἀφηρεθήσαν ἢ συνετρίβησαν εἰς μὴ α τεμάχια και πολλὰ ἐχρησίμευσαν εἰς ἰδιωτικὰς οἰκοδομὰς. Ἐντὸς τῆς πόλεως ταύτης ἔχουν κύκλωπες (!!) γιγαντιαῖοι ἄνθρωποι καθὼς μαρτυροῦν και τὰ ὑπερμεγέθη αὐτῶν ὀστᾶ. Πολλοὶ και διάφοροι σώζονται παραδόσεις ἀνά τὰ στόματα τοῦ λαοῦ ὡς και διάφορα ἐρείπια οἰκοδομῶν, ἐρείπια και θεμέλια ναῶν ἀξιοπεριέργων, μάλιστα οἱ γεροντότεροι διηγοῦνται ὅτι εἰς γίγας ἐκράτει με τὰς χεῖράς του λίθον τεραστίου μεγέθους, ὃν ἐκύλιε με ὄλας τὰς θυνάμεις ἀπὸ τὸ ἐν ἄκρον μέχρι τοῦ ἄλλου. Οὐ μὴν ὄλλα και πλείστα ὅσα διασώζονται ἤθη και ἔθιμα τῆς εἰδωλολατρικῆς ἐποχῆς κ.τ.λ. . . . 'Η 'Ελαία ὡς εἰρήκαμεν ἦν οὐ μόνον πρωτεύουσα ὁμωνύμου ἐπαρχίας και ἐπισκοπικῆς ἔδρα με πολλὰ χωρία και κατόπιν πολλῶν ἐτῶν παρέλαβε και τὸ τῆς Πάργας τμήμα περὶ οὗ ὁ Σεβασμιώτατος Ἅγιος Ἀμασειᾶς Κύριος Ἄνθιμος οὐδένα λόγον ποιεῖται ἐν τῷ χρονικῷ αὐτοῦ καταλόγῳ Νεολόγῳ κτλ. Ἐκ τίνος παραδόσεως ἐμάθομεν ὅτι εἰς τινὰ ἀμνημόνευτον ἐποχὴν ἦσαν Διονύσιος, Ἀκάκιος και Κύριλλος ἢ Σωφρόνιος, οἵτινες διέπρηναν ὡς ἐπίσκοποι τῆς ἐπαρχίας ταύτης με τίτλον 'Ελαίας και Πάργας. Τοῦ δευτέρου δὲ ἡ πατρίς λέγεται πῶς ἦν ἡ Ὀχρεῖς κ.τ.λ.π.

'Η 'Επισκοπὴ 'Ελαίας και Πάργας ἦν ΙΑ'. και ἐπὶ Ἀνδρονίκου ὑπῆγετο εἰς τὴν Μητροπόλιν 'Ιωαννίνων» (!!!). Ἀφίνομεν ἀσχολίαστον πᾶσαν τὴν τερθρεῖαν ταύτην τῶν μυθευμάτων διότι θά ἡναγκαζόμεθα νὰ γράψωμεν σκληρὰς λέξεις. Πλήρης σύγχυσις και χάος τῶν τόπων, τῶν χρόνων, τῶν προσώπων, τῶν ἱστορικῶν γεγονότων και τῶν μυθικῶν διηγήσεων ἐπικρατεῖ και βασιλεύει. Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι διὰ τῆς μελέτης ἡμῶν ταύτης θά δυνηθῶμεν νὰ ἐπαχύσωμεν ὀλίγον φῶς εἰς τὸν φρικτὸν αὐτῶν ἔρεθον.